

Argazki hauek agerian uzten dutenez, Nafarroako Elizako hierarkiak eta Francoren alde altxatutakoek harreman estua izan zuten: hildako erreketen aldeko elizkizun handiak egiten ziren, eta prozesio eta aldarrikapenak altxam

Marino Aierra • ALTSASUKO ERRETOREA 1936TIK 1939RA BITARTEAN

Elurpean hanka egin zuen apaiza

Altsasu, 1936ko udazkena. Ota-diako Kristoren basilizan, hiru hilabete lehenago iritsitako apaiza meza ematen ari da Ama Birjinaren aldeko errogatiba dela eta. Izan ere, herri osoa dago han bildua. Gelditu direnak noski. 600 bat lagunek alde egin dute basora, errepresioaren beldur. Batzuk lurperatuta daude jada.

Apaiz gaztea, bere leinari fidel —*garai pentsatu, sakon sentitu eta garbi mintzatu*—, ez da ohiko sermoia ematen ari. Sakana bortizki kolore bakartu hartan botere-tsuen eta pobreen arteko diferentziak azpimarratzen ari da, karitate falta eta zapalduak bidegabekeriaren aurka altxatzeko egiten dituzten ahalegin bidezkoak. Baselizaren kanpoaldean jarri da aldarea, Sakana osoko herrietatik iritsi baita jendea. Parean, Urbasa; ezker aldean Aralar, eta eskuinaldean Alzania, eta Araba.

Platanondo baten ondoan, gizon bat —40 urte, sei seme-alaben aita, Francozale porrokatua—. Zuhaitzaren azala atzazalez larrutzen ari da. Inkontzienteki larrutzen. Barruko arrak larrutzen, amorruz larrutzen. «Eta bertako plazan fusilatzerak eramango banindute ere, ez nuke halere erreparorik izango esaten ari naizenari eusteko», bukatu du apaizak.

Marino Aierra —37 urte, Iruñeko Apaiztegia irakasle izandakoa, Marcelino Olaetxea orduko artzapezpikuaren konfiantzazko gizona—, benetako eztanda sortzen ari da altsasuarren artean. Bakar batzuek itxaropena ereiten ari da. Besteengan, desosegua. Amaitzean, esaldia: «Eta odola nahi duena joan dadila gerrara. Hemen, bakea eta karitatea».

Gerra piztu bezperan iritsi zen Aie-

Argentinan abiatuak utzi zituen Marino Aierrak; berria Nafarroara iritsi zenean sekulako inpresioa sortu zuen apaiztegiak apaizkumeen artean

rra Altsasura. Burundako herria, orduan, ezkertiarra ageri zen, ezkertiarra ia erabat monarkiko eta eskuindarra zen Nafarroako mendialdean. Eta artzapezpikuak berak bidali zuen bertara apaiza.

«Joan zaitez» esan zion, «eta izateko, hitz egiteko eta jarduteko erarengatik, denek pentsa dezatela berehala eta betiko, haiek ezkertiarrek baldin badira, zu are ezkertiarra goa izango zarela, ez dizutela horretan irabaziko».

Ez zuen irabazteko inolako aukerarik izan. Iritsi eta berehala, ez ziren jada ezkertiarrek Altsasun, ezta inguruetan ere: preso, fusilatu edo hanka eginak ziren denak.

Hala eta guztiz ere, Marino Aierrak, herrian egon zen hiru urteetan, marka utzi zuen. Oraindik egun gogoratzen den marka.

(Apaiza, komandantearen aurrean. «Guk, katolikook, erlijioaren atsedena eskaini behar diegu hiltzera doazenei, sikiera elizakoak hartzeko aukera!>). Komandanteak: «Baina zu oker zaude! Zertaz ari zara?». Apaizak: «Egunero, komandantzia honetatik atera eta exekutatzeko dituzue naz ari naiz!». Komandanteak: «Baina esaten ari zaren

hori oso larria da! Hori ez dizut inola ere onartzen! Hemen ez dugu inor hil, inor exekutatu! Ulertzen didazu! Inor ez!! Ea, zu, esaiozu apaizari: hemen inor hil dugu?». Guardia zibilak: «Ez jauna, hemen ez dugu inor hil». Apaizak: «Ondo da, barkatu». Gau hartan bertan, beste hiru preso konfesatuko zituen. Atzeko atetik sartuta. Komandanteak jakin gabe).

Bere parrokiako balkoitik, faxistek buruak arraso moztuta pasearazi zituzten andreak ikusi zituen, erreketen barre harroxoak entzun zituen, eta hainbat fusilaturen alargunak kontsolatu behar izan zituen. Altsasuko bertako kaputxinoen haserreak pairatu behar izan zituen, bere sermoiak zirela eta, eta behin baino gehiagotan leporatu zioten nazionalen gurutzada goraiatu ez izana. Marcelino Olaetxea bere artzapezpikuarekin haserrealdi sekulakoa izan zuen. Elizarengan itxaropen guztia galdu arte.

Sermoiarengatik kaputxinoek salatu zuten, herriko jauntxoek bultzadak erekin noski, eta prozesua zabaldu zuten bere kontra. Artzapezpikuak, alabaina, absolbitu zuen. Hori bai, «isiltasun behin-behineko eta zuhurra» gomendatu zion karitate eta barkazioaren gaiak aipatuko zituenen.

On Marinok, nekatuta, gerra bukatu zenean Ameriketara trasladoa eskatu zuen. «Bere tokiarek bila» ari zen. Uruguaira bidali zuten. Abiatzeko egunean, Altsasuko geltokian, elurra ari zuen. Hiritar talde batek agurtu zuen, isilik.

Argentinan abituak utzi zituen. Berria Nafarroara iritsi zenean sekulako inpresioa sortu zuen apaiztegiak apaizkumeen artean. Askok gizon prestu eta argi haren gomuta zuten oraindik. Intelektualki bikaina, etikoki zorrotza, apaiz gaztearen itzala luzea zen, eta Apaiztegiako erretoarek negar egin zuen berria eman zuenean. Lau apaiz Argentinara joan ziren beregan, propio, erabakia berrazter zezan konbentzitzera. Ez zuten lortu. 1957an idatzi zuen bere belaunaldi osoa astinduko zuen *No me avergoncé del Evangelio* liburua.

Oraindik gaur egun altsasuar askoren liburutegian dagoena. Oraindik egun zartakoa dena.